

ARVOJOHTAJA

KORKEIN OIKEUS
TEKEE POLIITIKOILLE
KUULUVIA
RATKAISUJA, SANOO
KKO:N PRESIDENTTI
PAULIINE KOSKELO.

TEKSTI PEKKA VAHVANEN
KUVA TERHI KORHONEN

Musliminainen vie neljävuotiaan poikansa lääkäriin ympärileikkattavaksi, koska uskonnon perinteet vaativat sitä.

Lääkäri tekee paikallispuudutuksen ja poistaa pojan peniksestä esinahan. Mitä sanoo laki, tuleeko äiti tuomita pahoinpitelystä?

Laki ei sano mitään. Tampereen käräjäoikeus sanoo, että äidin toiminta on oikeudenvastaisista, mutta ei tuomittavaa. Turun hovioikeus sanoo, että äiti ei syyllistynyt pahoinpitelyyn. Korkein oikeus sanoo viimeisen sanan: ei tuomiota.

KORKEIMMAN OIKEUDEN presidentti **Pauliine Koskelo** pitää ongelmana, ettei asiasta ole vielä säädetty lakia. Ylin oikeusaste käsitteli edellä mainittua ennakkotapausta yli neljä vuotta sitten.

Toimivassa yhteiskunnassa pallon tulisi siirtyä nopeasti lainsäätäjälle. Poliittiset päätöksentekijät eivät kuitenkaan halua pitkällä tikullaan koskea ympärileikkauksikysymykseen. Lainsäätäjät tietävät, että he saisivat kovaa kritiikkiä osakseen, tekivätpä minkälaisen ratkaisun tahansa. Siksi asia jätetään tuomioistuinten huoleksi, koska me emme voi sitä väistää, Koskelo kritisoii.

YMPÄRILEIKKAUSKYSYMYS on esimerkki siitä, kuinka tuomarit joutuvat toisinaan ottamaan poliitikoille kuuluvan roolin.

Mitä välineitä tuomareilla on ratkaista moraalisia kysymyksiä, joista ei ole säädetty laissa?

Korkeimman oikeuden presidentti Koskelo myöntää, että ympärileikkauksikysymyksessä vaikutti osaltaan tuomarien punninta yleisestä edusta ja yhteiskuntarauhasta.

Toisessa vaakakupissa olivat lapsen ansio oli olla astumatta samaan miinaan kuin **Esko Aho** 1990-luvulla Työreformillaan. Sipilä ehdotti menosääntöä, jonka mukaan valtion menot voivat lisääntyä korkeintaan 60 prosenttia reaali-tulujen kasvusta. Lopulla talouskasvulla on lyhenettävä valtionvelka.

Sipilä vertasi tavoitteen haastavuutta sotakorvausten maksamiseen. Näin rutiköyhän kansan ruumiillisen työn san-karusu rinnastui paisuneen hyvinvointivaltion menojen hillintään. Silti sekoin on helpommin sanottu kuin tehty.

TYÖREFORMI ON Suomen poliittisen historian pahamaineisin ohjelmajulistus. Ahon visioinnin demonista jälkimainetta ei ole himmentänyt sekään, että suu-

lä ympärileikkauksella ajateltiin olevan myönteistä vaikutusta pojan identiteetin kehittymiselle ja hänen kiinnittymiselleen uskonnolliseen ja sosiaaliseen yhteisöön.

KOSKELO PAINOTTAA, että monikulttuurisessa yhteiskunnassa oikeudelliset kysymykset tulee nähdä muutakin kuin oman kulttuurin ja uskontokäsityksen näkökulmasta.

Jos ympärileikkauksiasiaa kysyttäisiin puhtaasti henkilökohtaisista mielipidettäni, se saattaisi olla toisenlainen kuin päätöksemme. Mutta päätökset perustuvat oikeudelliseen harkintaan, eivät henkilökohtaisiin mielipiteisiin, Koskelo painottaa.

Tuomaritkin ovat kuitenkin ihmisiä. Koskelo sanoo, että oikeudellisessa harkinnassa taustalla vaikuttavat myös tuomarin yksityinen minä ja elämänselitys.

Riippuen siitä, mitä on tottunut painottamaan, tuomarit päätyvät erilaisiin tuloksiin. Korkeimmassa oikeudessaan äänestetään melko usein.

OIKEUSTIETEEN emeritusprofessori **Aulis Aarnio** sanoo, että tuomarille on erityisen tärkeää ymmärtää ympäröivän yhteiskunnan nopeasti muuttuvia arvoja ja moraalikäsityksiä.

Itse SDP:n jäsenenä pitkään ollut Aarnio luonnehtii tuomarikuntaa yleisesti hieman oikealle päin kallistuneeksi. Hän ei kuitenkaan näe, että subjektiiviset näkemykset vaikuttaisivat tuomarin työhön niin paljon, että oikeuden toteutuminen niiden vuoksi vaarantuisi.

Olen elämäni aikana tiennyt useita tuomareita, joiden toimintatavat ovat olleet pelottavan subjektiivisia. Mutta kun heidän tuomionsa ovat päätyneet ylempiin oikeusasteisiin, siellä ylilyönnit ovat karsittuneet.

EUROOPAN ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on muuttanut suomalaista oikeuskäytäntöä. EIT valvoo Euroopan ihmisoikeussopimuksen noudattamista 47 jäsenvaltiossaan.

Koska EIT tekee päätöksensä yleisluontoisten perusoikeuksien pohjalta,

tuomareiden rooli korostuu.

EIT:llä on ohjenuoranaan vain muutama yleisluontoinen normi, joten sen toiminta ei ole vain tulkintaa vaan myös sisällön antamista. Herää kysymys, milloin on kyse oikeudellisesta arvioinnista ja milloin poliitikoille kuuluvasta arvioinnista, Koskelo sanoo.

EIT:TÄ ARVOSTELLAAN siitä, ettei se tunnista omia rajojaan. Koskelon mukaan yksittäisissä punnintatilanteissa tuomioistuimen tulee keskittyä arvioimaan, ovatko kansalliset oikeudet toimineet Euroopan ihmisoikeussopimuksen rajoissa.

Jos EIT nyysii kansallisissa oikeuksissa tehtyjä päätöksiä nykyisellä tarkkuudella, se kaatuu – tai on periaatteessa jo kaatunut – omaan mahdollisuuteensa.

EIT:n suomalaistuomari **Päivi Hirvelä** ei hyväksy Koskelon kritiikkiä.

EIT ei toteuta loukkausta tapauksissa, joissa kansallinen tuomioistuin on otanut asianmukaisesti huomioon EIT:n aikaisemman tulkintalinjan. Ihmisoikeussopimusten tulkinta ei ole sattumanvaraista, sillä olemassa on jo useita ennakkotapauksia, kuinka punninta tulee tehdä, Hirvelä sanoo.

KOSKELO HUOMAUTTAA, että EIT:n linjauksissa on aihepiiristä ja ratkaisijoista riippuvia eroja. Tuomioistuin on esimerkiksi konservatiivinen samaa sukupuolta olevien pariskuntien adoptio-oikeuskysymyksessä. Vankien äänestämisen suhteen on puolestaan otettu uudistusmielisempi kanta.

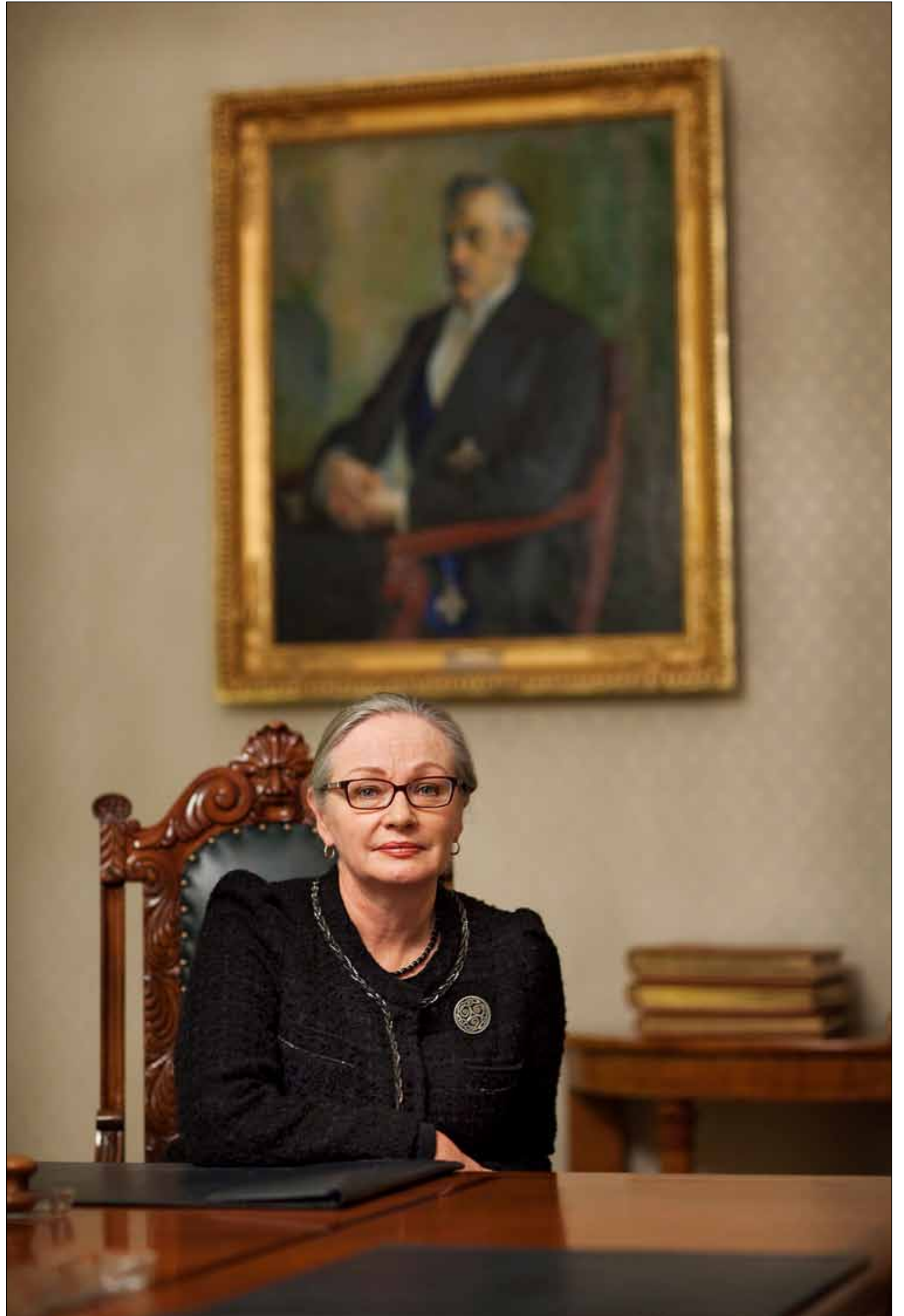
Aarnio mielestä EIT on konservatiivisempi kuin suomalaiset tuomioistuimet, sillä EIT ottaa huomioon myös eteläisten sopimusmaiden vanhoillisen asenneilmapiirin.

HIRVELÄ SANOO, että yksittäisissä päätöksissään EIT myös huomioi kansallisia arvostuksia. Esimerkiksi kysymyksessä turkkilaisnaisen oikeudesta pitää huiivia yliopiston opetustilanteissa painotettiin Turkin maallisen yhteiskuntajärjestyksen perintöä, ja huntukielto pysyi. ■

Arvot edellä puuhun

Lait eivät nykyään ole kiveen hakattuja; ne ovat kuin kuminauhuja, jotka venyvät tulkitsijan käsittelyssä.

Siten ei ole merkityksetöntä, millaisia käsityksiä tuomareilla on moraalista ja arvoista. Tuomareiden päätökset pannaan täytäntöön pakovallalla. Siksi on tärkeää, että tuomarit olisivat avoimemmin mukana julkisessa keskustelussa siitä, mikä yhteiskunnassa on hyvää ja kaunista – ja mikä tuomittavaa. ■ **Pekka Vahvanen**

UUTISTAUSTA

Työreformin kummitus pitää kielet keskellä suuta

Keskustajohtaja **Juha Sipilä** julkisti viime viikonlopuna Suomen selviytymissuunnitelman. Sen suurin ansio oli olla astumatta samaan miinaan kuin **Esko Aho** 1990-luvulla Työreformillaan.

Sipilä ehdotti menosääntöä, jonka mukaan valtion menot voivat lisääntyä korkeintaan 60 prosenttia reaali-tulujen kasvusta. Lopulla talouskasvulla on lyhenettävä valtionvelka.

Sipilä vertasi tavoitteen haastavuutta sotakorvausten maksamiseen. Näin rutiköyhän kansan ruumiillisen työn san-karusu rinnastui paisuneen hyvinvointivaltion menojen hillintään. Silti sekoin on helpommin sanottu kuin tehty.

TYÖREFORMI ON Suomen poliittisen historian pahamaineisin ohjelmajulistus. Ahon visioinnin demonista jälkimainetta ei ole himmentänyt sekään, että suu-

rin osa sen esittämistä uudistuksista on toteutettu.

Klassikko palaa aina uudelleen poliittiseksi leimakirveeksi, kun suomalaisen työn kilpailukyvyystä kiistellään. Sipilä oppi tämän viime syksynä ehdottaessaan ensimmäisen sairaspäivän palkkottomuutta. "Työreformi nostaa päätään", kauhisteli SDP:n **Jouni Backman**.

Sairauspoissaoloista ei työreformissa kuitenkaan mainita sanaakaan – poissaolojen kasvu alkoi vasta 2000-luvulla.

SITTEMMIN TYÖREFORMIN ehdotuksista toteutettiin muun muassa aktiiviset työnhakuvelvoitteet, tuloverojen kevennys sekä alun perin piika- ja renkivähenyukseksi haukuttu kotitalousvähenys.

Reformin käytännön toteutuksesta vastasi aluksi demareiden ja kokoomuksen sinipunahallitus, kun Ahon keskusta oli hävinnyt vaalit ja jäänyt oppositioon.

Hallituspaikkaa kaikin keinoin havit-

”

Kuka poliitikko siteeraisi vaihteeksi Raimo Summasta?

lut keskustajohtaja **Anneli Jäätteenmäki** halusi seuraavissa vaaleissa jo "upottaa työreformin Atlantin syvänteeseen".

Liian konkreettisia säästöohjelmia ka-vahdetaan muissakin puolueissa. Toissa viikolla perussuomalaisen **Timo Soini** tyrmäsi europarlamentaarikko **Sampo Terhon** (ps.) työryhmän pyytämättä tulleen esityksen. Tanskan mallin kannustavaa työttömyysturvaa ehdottanut raportti haudattiin välittömästi Tanskan salmeen.

AIEMMIN PUHEESSAAN Sipilä peräänkuulutti poliittista johtajuutta. Työreformi opetti kuitenkin, ettei kannata mennä liikaa yksityiskohtiin.

Sipiläkin jättää ne kansalaiskeskustelun varaan haastaen "suomalaiset yhdessä tekemään suomalaisten pelastussuunnitelmaa". Tämän voi tehdä keskustan tilaisuuksissa tai netissä.

Euroryhmän puheenjohtaja **Jean-Claude Juncker** kiteytti aikoinaan demo-

kratian ongelman: "Jokainen poliitikko tietää, mitä pitää tehdä. Mutta kukaan ei tiedä, miten sen jälkeen voitetaan vaalit."

Esko Aho oppi tämän kantapään kautta. Nyt siitä on tullut suomalaisten poliitikkojen yleinen huoneentaulu.

Poliitikot vaativat arvokeskustelua mutta eivät käy sitä itse. Poliittinen debatti on ulkoistettu **Raimo Sailaksen** ja **Juha Vartiainen** kaltaisille virkamiehille ja tutkijoille.

POLIITIKOT OVAT hyvän puolella pahaan vastaan kuin **Pekka Himanen**. Filosofin *Sinissä kirjassa* kannatetaan arvokasta elämää, joka johtaa kestävään hyvinvointiin, josta seuraa kestävä ekologisuus ja siitä puolestaan kestävä talous.

Kokoomus on menestynyt himaslaisella myönteisyydellä useissa vaaleissa. "Olemme tehneet positiivista ja tulevaisuuteen katsovaa kampanjaa", sanoi **Jyrki Katainen** jo vuoden 2008 kuntavaaleissa. ■

Sipilä puolestaan poimi konsulttiliturgiasta jääkiekkovalmentaja **Curre Lindströmin lite bättern**: "Haluan kannustaa meitä kaikkia positiivisen jatkuvan parantamisen kierteeseen."

Naminami kaipaisi rinnalleen ripauksen raivoa. Kuka poliitikko siteeraisi vaihteeksi **Raimo Summasta**?

HIMANEN SUOSITTELI kurjistumisen noidankehän sijaan hyvän kehää. Sipilä havainnollisti hyvinvoinnin syy- ja seuraussuhteita politiikan kakkaralla.

Tv-kuvissa kakkara näyttää kuitenkin erehdyttävästi viipaloidulta piirakalta. Piirasmalli ilmaisee jakopolitiikkaa, jossa ei kanneta niinkään huolta leivonnaisen koosta.

Selviytymissuunnitelman mainoksessa Sipilä peukuttaa tykkäävänsä tästä. Pis- teet rehellysdestä: tässä on poliitikko, joka ei häpeä äänestää itseään. ■ **Sami Vainio**